

44. ročník American Indian Workshopu (AIW) – Ancestral Shadows / Ethnocultural Encounters Carried in Body and Mind

Ve dnech 28. 6. – 1. 7. 2023 se konal 44. ročník *American Indian Workshopu*, největší evropské konference zaměřené na původní obyvatel Severní Ameriky, tentokrát s podtitulem *Stíny předků / Etnokulturní setkání nesená tělem a myslí*. Probíhal v Budapešti na Eötvös Loránd University, na Ústavu anglických a amerických studií. Hlavní organizátorkou byla Judit Kádár z University of Pannonia. Konference probíhala ve dvou blocích, letos bylo výrazné zastoupení přednášejících z řad literárních studií a amerikanistických kulturních studií.

Konferenci zahájila Deborah Madsen z l'Université de Genève s plenárním a do značné míry ontologicky orientovaným příspěvkem *Mluvící mrtví: Stíny předků / Etnokulturní setkání nesená tělem a myslí*. V něm na základě analýz textů indiánských akademiků a spisovatelů, například Geralda Vizenora či Anny Lee Walters, otevírala téma práv mrtvých, jejich postavení ve společnosti a nakládání s jejich ostatky. Ta se konceptuálně liší u původních obyvatel Severní Ameriky a u americké dominantní společnosti.

Poté proběhly dva bloky – jeden zaměřený na překračování etnokulturních, emočních a fyzických hranic, druhý na umění. V panelu věnujícímu se umění Mathilde Roza představila tematiku boje za sprave-

dnost v tvorbě Carla Beama (1943–2005) a jeho slavný *Projekt Kolumbus* z přelomu 80. a 90. let 20. století a částečně i v díle Mika Tarbella. Navázal na ni Dakota Stevens příspěvkem o murálu *Connected Pathways* vytvořeném v Tulse v roce 2020. Podle něj dílo zpodobňuje nejen vyobrazením propojenost a reciprocitu všech bytostí se zemí, ale i samotné usazení tohoto díla v prostoru obklopeném betonem a trávou se stává místem vizuální suverenity a sebeurčení. Poté Imre Nagy, dlouholetý badatel Tornyai János Muzea, v českém prostředí známý již za socialismu díky překladu jeho knih do češtiny a později díky spolupráci s českými euroindiány při výzkumu, prezentoval svou „mravenčí práci“. Detailní analýzou jednotlivých zobrazení scén z bitev šajenských válečníků zaznamenaných do účetních knih, jež jsou uloženy v různých institucích, zjistil identitu často zobrazovaného hrdiny a představitele Spolku Psích mužů (Psích válečníků). Jedná se o bojovníka Crazy Head (Bláznivá hlava) a Imre Nagy vyvrátil přesvědčení, že tento válečník při boji s Vraními indiány zahynul.

Poté se konaly dva kulaté stoly – jeden zaměřený na digitalizaci a její využití při studiu městského prostoru a paměti ve vztahu k návštěvám a pobytům indiánů v Edinburku, druhý na otázku efektivní spolu-

práce muzeí a indiánů. Robert K. Collins, Markus H. Lindner, Christine Chávez, Rainer Hatoum a Frank Usbeck debatovali o svých zkušenostech z muzejní praxe při snaze vést vyrovnanou debatu se zástupci původních obyvatel Severní Ameriky.

První konferenční den byl uzavřen vernisáží vizuálních děl několika indiánských umělců v nové a architektonicky velmi zajímavé budově Etnografického muzea. Na vernisáži byly přítomny dvě umělkyně z oblasti Jihozápadu, Pueblanky Roxanne Swentzell a Marla Allison.

Druhý konferenční den se tematicky nesl na vlně stereotypizace. Leonie Treierová z Bard Graduate Center v USA představila sbírky malíře George Catlina a jeho cílené manipulace pro zvýšení autentičnosti reprezentace indiánů. Anna Řičář Libánská z FF UK pohovořila o reprezentaci původních obyvatel Severní Ameriky v československém časopise *Mladý svět* mezi lety 1959–1989. Krisztina Kodó z Kodolányi University pokračovala tématem „indiánského humoru“. Amy Ruckes z Ruprecht-Karls-Universität v Heidelbergu analyzovala současnou antiimigrační nacionalistickou rétoriku v Německu a využívání obrazu indiánů k politickým cílům. Prezentovala řadu internetových memů a na základě kvantitativní a kvalitativní analýzy dat z Facebooku zaměřené na slogan „*Heute leben sie in Reservaten*“ poukázala na to, jak

jsou válečníci a indiáni jako oběti kolonizace prezentováni extrémní pravicí právě v kontextu migrace. Odkazovala na pokračování takové reprezentace indiánů z období nacistického Německa.

Dalšímu bloku zaměřenému na stereotypy dominovalo téma *Vinnetou*. Markus Lindner z Goethe Universität ve Frankfurtu přiblížil kauzu stažení filmu *Mladý náčelník Vinnetou* a následně i knih z prodeje v Německu v roce 2022. Hovořil o mediální kampani, zejména o roli deníku BILD, v níž se bouřlivě diskutovalo o odkazu Karla Maye.

Na Markuse Lindnera vhodně navazoval příspěvek *Fenomén filmového Vinnetoua v českém a slovenském prostoru*, v němž jsme společně s Martinem Heřmanským z FHS UK nastínili šíři dosahu povědomí o *Vinnetouovi* a jeho reprezentaci jako indiána v populární kultuře i v undergroundu. Tadeáš Dufek z FHS UK představil téma „českých hobbistů“ či českých euroindiánů. Souběžně probíhaly další sekce – jedna byla věnována literatuře, a to zejména tématu domova, orální historii a současné románové tvorbě, druhá se týkala indiánských žen.

Druhou plenární konferenci letošního AIW vedli Judit Szathmári z Debrecen University se Scottem M. Stevensem ze Syracuse University. Přednáška se zaměřila na pohled na indiány v Maďarsku v průběhu minulého století, Scott Stevens současně doplňoval, jak se on, *Mohawk*, dostal v 80. letech do Maďar-

ska a jaké měl o tehdejšímu Maďarsku představy.

Poté se konaly dva kulaté stoly – jeden zaměřený na téma internacionalizace indiánského aktivismu v období 60.–80. let 20. století, v němž diskutovala například Lucie Kýrová z FSV UK, a druhý na hybriditu a hybridní identitu, kterou probírala umělkyně Marla Allison či Robert K. Collins ze San Francisco State University.

Posledním konferenčním dnem rezonovalo téma ekologie. V rámci regionálního zaměření tohoto tématu byla výrazně zastoupena oblast Jihozápadu. Roger Nichols, emeritní profesor z University of Arizona, poukázal na to, že existující smlouvy mezi USA a jednotlivými indiánskými skupinami ani Zákon o svobodě náboženství indiánů z roku 1978 nemají dostatečnou sílu ochránit posvátná místa původních obyvatel Severní Ameriky. To demonstroval na příkladu tří lokalit – Snow Bowl a hora Mt. Graham (Arizona) a Devil Tower (Wyoming). Předmětem dalších příspěvků (Anne Brigido-Corachán z University of Valencia a Miroslav Černý z Ostravské univerzity) se stala poezie Ofelie Zepeda, lingvistky a spisovatelky ze skupiny Tohono O'odham. O jejích dvou publikacích *Ocean Power: Poems from the Desert* (1995) and *Where Clouds Are Formed* (2008) se diskutovalo ve vztahu k ekologickým tématům a ekologické spravedlnosti. Souběžně probíhala sekce zaměřená na reprezentaci předků v literatuře.

Konference pokračovala blokem týkajícím se reprezentace indiánů ve filmu. Kerstin Knopf z University of Bremen ve svém příspěvku *Tia a Piujuq: Stíny předků a sdílené budoucnosti v inuitském transnacionálním filmu* diskutovala o přínosu tohoto vůbec prvního filmu, za nímž stojí původní obyvatelé Severní Ameriky a v němž se odráží transnacionální přístup nejen tematicky, ale i produkčně. Ve filmu *Tia and Piujuq* (2017), který spojuje Inuity a syrské uprchlíky, se mísí dialogy ve francouzštině, arabštině, angličtině a inuitských dialektech. Dilan Erteber z University of Arizona ve své prezentaci uvažovala nad tím, zda lze slavného inuitského režiséra Zachariase Kunuka považovat za inuitského Godarda. Georges De Medts z Aix-Marseille University probíral film Sterlina Harjoa *Mekko* (2015) a tematiku bezdomovectví původních obyvatel Severní Ameriky, jež je ve snímku zobrazena.

Poslední plenární přednáškou bylo vystoupení A. Roberta Leeho, profesora americké literatury, který nás svým „montyhythonovským“ humorem držel ve střehu po celou dobu trvání konference. Jeho poetická komparativně vystavená prezentace osmi umělců z USA, včetně oceněné navažské autorky Luci Tappahonso, udržela v bedlivé pozornosti všechny účastníky namačkané v přehřáté místnosti a zmožené neklimatizovanými prostory.

Poslední dvě sekce se týkaly suverenity původních obyvatel v USA

a v Kanadě a vzdělávání. V první sekci zaměřené na suverenitu vystoupil Scott Manning Stevens, jehož příspěvek se věnoval kolonizaci a geografii. Popisoval obecnou praxi přejmenovávání indiánských lokalit kolonizátory. Upozornil však na sílu Irokézské konfederace a udržení irokézských názvů v zeměpisných záznamech i po vzniku USA a zdůraznil také používání irokézských názvů v rámci revitalizačních strategií. Příspěvek Davida E. Wilkinsona pokrýval téma smluv a vzniku Indiánského teritoria a pozdějšího státu Oklahoma, Sam Hitchmough z University of Bristol přednášel o třetí vlně hnutí Rudá síla, již usadil do období 1978–2023. Zoltán Grossman prezentoval svůj dlouhodobý výzkum zaměřený na vztah mezi indiány a farmáři, rančery a rybáři, který bývá často vnímán jako konfliktní. Na základě i své aktivistické zkušenosti poukázal na to, že již od 70. let 20. století tito zdánliví protivníci v bojích o suverenitu často stáli pospolu vůči státu (své poznatky shrnul v knize *Unlikely Alliances: Native Nations and*

White Communities Join to Defend Rural Land). V této sekci také vystoupila Keshia Talking Waters De Freece Lawrence s příspěvkem o dopadech klimatických změn v subarktické oblasti a o právních systémech, jež determinují rozhodování v ekologických otázkách. Tato mladá přednášející vnesla do jednání AIW značný rozruch svým e-mailovým obviněním organizátorů a účastníků konference z rasismu, a otevřela tak debatu týkající se reprezentace, mocenského postavení zkoumajících a zkoumaných a pestrosti názorů na mocenská pozice v Evropě a Americe.

Kumejaj Stan Rodriguez, častý účastník AIW, vedl sekci zaměřenou na vzdělávání. V ní vystoupili převážně mladí Kumejajové, kteří upozorňovali na potřebu kmenových vyšších škol pro své komunity.

Příští ročník AIW se uskuteční ve dnech 16.–19. 4. 2024 v Pardubicích. Konference se tak po 14 letech opět vrátí do České republiky, pořadatelem bude Katedra sociální a kulturní antropologie FF Univerzity Pardubice.

Livia Šavelková (FF Univerzita Pardubice)

Konference (NE)Tradice žije! Kontinuita, proměna, zánik a obnova tradic pohledem etnologie

Každé tři roky se členové a členky České národopisné společnosti (ČNS) setkávají na Valném shromáždění, aby získali podrobnější informa-

ce o aktivitách organizace sdružující jak etnology z akademické sféry, tak z muzeí, včetně těch, kteří se v oboru teprve etabloují (postgraduální stu-